

HALDEN
KOMMUNE

Sluttrapport

Trygt i havn

Rapporten er utarbeidet av:

Jon Henrik Sandtorp Bergstrøm

Kristian Marhaug

Marte S Evensen

Kartlegging av innbyggere uten fast bolig i Halden kommune

Sluttrapport – Husbankens tilskudd til boligosiale tiltak

Tilskuddsmottaker: Halden kommune

Prosjektkoordinator: Jon Henrik Sandtorp Bergstrøm

Samarbeidspartnere: Nav Halden Aremark, Forvaltningsenheten i Helse og mestring og Havnevesenet

Årstall for innlevering: 2025

Innhold

Oppsummering	3
Innledning.....	4
Om prosjektet og arbeidet som er gjort.....	4
Oppnådde resultater.....	8
Videreføring	9

Oppsummering

Prosjektet har kartlagt og fulgt opp innbyggere i Halden kommune uten fast bolig, med særlig fokus på personer som i liten grad benytter kommunens midlertidige botilbud, og som oppholder seg i båter, biler, ute eller hos bekjente. Arbeidet ble organisert i samarbeid mellom NAV Halden-Areemark, Forvaltningsenheten i Helse og mestring, og Havnevesenet, med ca. 20 % stilling avsatt til en prosjektansvarlig.

Kartleggingen identifiserte flere personer gjennom intervjuer og ulike personer som bor i båt med og uten lovlig registrering. Noen av personene fikk konkret oppfølging, eller tilbud om dette. Hovedfunnene viser at mange foretrekker båtliv fremfor kommunens midlertidige botilbud grunnet opplevelse av frihet, ro, skjerming fra rusmiljø og nærhet til naturen. Prosjektet anbefaler spredt bosetting, styrking av rusfrie og skjermede botilbud, regulert aksept for alternative boformer, etablering av et tverrfaglig oppsøkende team og implementering av Housing First i kommunen fra 2026.

Sentralt i prosjektet har vært relasjonsbasert og oppsøkende arbeid, brukermedvirkning og tverrfaglig samarbeid. Erfaringene sees i sammenheng med utviklingen av den boligsosiale strategiarbeid, og gir grunnlag for videre utvikling av tiltak og tjenester med høy overføringsverdi til andre kommuner.

Innledning

Det finnes mennesker som ikke finner ro innenfor tradisjonelle boliger med faste strukturer og standardiserte løsninger. For dem kan et konvensjonelt hjem oppleves som en begrensning snarere enn en trygg ramme. Disse individene kan føle seg fremmede i systemer som er ment å skape trygghet, men som for noen oppleves som en begrensning.

Dette fenomenet har eksistert over tid. Mennesker har levd på utsiden av det organiserte samfunnet – loffere, landstrykere og andre som søkte frihet mer enn fast grunn, og som i begrenset grad hadde tillit til storsamfunnet og folkeregisteret. For mange handlet det ikke om opprør, men om å finne en livsform som faktisk fungerte for dem. En måte å leve på utenfor det konforme samfunnet og ordinære boformer.

I dag ser vi nye uttrykk for det samme. Noen bor i båt, bil, telt eller bobil. Andre flytter mellom midlertidige løsninger, campingplasser eller venner. Felles for mange er at de har prøvd kommunens botilbud – og valgt dem bort. Ikke fordi de nødvendigvis ønsker å leve utenfor, men fordi de ikke finner ro eller trygghet i tilbud som oppleves som for trange, for kortsiktige eller for lite tilpasset livssituasjonen deres.

Det er viktig at vi ikke forstår disse livsvalgene som et slags moderne lasaronliv. De fleste søker ikke bort fra samfunnet, men etter løsninger som faktisk fungerer for dem, løsninger som gir stabilitet, selvstendighet og en form for trygghet på egne premisser.

Denne rapporten springer ut av et prosjekt der Halden kommune har kartlagt og fulgt opp personer uten fast bolig, med særlig vekt på dem som i liten grad benytter kommunens midlertidige botilbud. Målet har vært å forstå hvorfor enkelte velger annerledes, og hva det forteller oss om sammenhengen mellom struktur og livsform, mellom hva kommunen tilbyr, og hva som faktisk oppleves som et hjem.

Rapporten peker mot et behov for mer fleksible løsninger, større rom for alternative boformer og et blikk på boligsosialt arbeid som ikke bare handler om tak over hodet, men om verdighet, trygghet og opplevelsen av å kunne bo på en måte som stemmer med eget liv.

Bilder fra befarng:

Praktisk bistand og relasjonsarbeid

I tillegg til kartlegging og dialog ble det gitt direkte praktisk støtte til personer i målgruppen.

Dette inkluderte:

- Innkjøp av matvarer for å dekke akutte behov.
- Gassalarmer for å øke sikkerheten i båter og andre alternative boformer.
- Propantanker for oppvarming og matlaging under trygge forhold.

Disse tiltakene hadde en positiv effekt for å komme i posisjon til målgruppen. Ved å møte akutte behov og vise konkret omsorg, ble tillit bygget og relasjonen styrket. Dette viser viktigheten av praktisk bistand som en del av relasjonsarbeid – små, målrettede tiltak kan være avgjørende for å etablere kontakt og legge grunnlag for videre oppfølging.

Oppnådde resultater

Prosjektet har gitt økt kunnskap om denne målgruppen og resultert i konkrete anbefalinger:

- **Spredt bosetting** for å unngå opphoping og uheldige bomiljøer.
- **Rusfrie og skjermede botilbud** som gir trygghet og verdighet.
- **Regulert aksept av alternative boformer**, med fokus på sikkerhet og forebygging.
- **Etablering av oppsøkende team med tverrfaglig kompetanse**, for å bygge relasjoner og gi tilpasset hjelp.
- **Implementering av Housing First-modellen**, som gir bolig først og tilpasset oppfølging der folk er.

Prosjektet ble ledet av Jon Henrik Sandtorp Bergstrøm og forankret i miljøvaktemestertjenesten under Helse og mestring, med NAV Halden-Aremark som en sentral samarbeidspartner. Havnevesenet ble involvert som aktører, både for sin praktiske kompetanse og sin lokale tilstedeværelse i havneområdene. Det ble avsatt ca 20 prosent stilling til prosjektgjennomføring i tillegg til styringsgruppen, arbeidet krevde utholdenhet, fleksibilitet og vilje til å møte mennesker der de er.

Gjennom prosjektperioden har medarbeiderne gått langs bryggene, sett etter beboere i båter og tatt initiativ til samtaler i situasjoner der tillit måtte bygges fra grunnen av. Arbeidet var

feltbasert og relasjonsorientert: ikke skjemaer og kontor, men praktiske møter og samtaler. Denne tilnærmingen ga verdifull innsikt i målgruppens livssituasjon og preferanser, informasjon som ikke kunne vært innhentet gjennom tradisjonelle metoder.

Sikkerhetshensyn var en vesentlig del av arbeidet. Beliggenheten i havneområdet, kombinasjonen av gass, strøm og trange forhold, krevde varsomhet. Prosjektet tok ansvar for å redusere risiko ved å levere gassalarmer og propantanker, og gi råd om brannsikkerhet. I tillegg ble det gitt praktisk bistand i form av matvarer og utstyr, noe som ikke bare dekket akutte behov, men også hadde stor betydning for relasjonsbyggingen. Små, konkrete handlinger ble nøkkelen til å komme i posisjon til mennesker som har valgt å holde en viss avstand til systemet.

Enhet teknisk gjennomførte også en omfattende rydding i havneområdet, i samarbeid med flere av beboerne. Når kommunen stiller opp med praktisk hjelp, og beboerne selv tar del, skapes en dynamikk som styrker tillit og gir grunnlag for videre dialog.

Prosjektmedarbeiderne har rapportert at arbeidet har vært både krevende og meningsfullt. Å se hvordan små grep kan skape trygghet og åpne dører, har gitt en opplevelse av faglig og personlig verdi.

Faglig refleksjon:

Erfaringene fra prosjektet understreker sentrale prinsipper i boligsosialt arbeid. Housing First-modellen bygger på ideen om at bolig er en grunnleggende rettighet, og at oppfølging må tilpasses individuelt. Prosjektet viser at relasjonsbasert tilnærming og brukervedvirkning er avgjørende for å lykkes. Når kommunen møter mennesker der de er, og kombinerer praktisk bistand med respekt og fleksibilitet, skapes løsninger som forebygger utenforskap og gir bedre livskvalitet. Dette er kunnskap som bør integreres i kommunens boligsosiale strategi og videre utvikling av tjenester.

Gjennomføring

- Seks personer ble kartlagt gjennom intervjuer.
- 8–10 personer som bor i båt uten lovlig registrering ble identifisert.
- Fire personer fikk konkret oppfølging (veiledning og tilrettelegging for tjenester og bolig).

Årsaker til valg av båtliv: Kartleggingen har gitt et tydelig bilde av hvorfor enkelte innbyggere velger båtliv fremfor kommunens midlertidige botilbud. Det handler i begrenset grad om det å bo i maritime omgivelser – det handler om frihet, trygghet og muligheten til å

styre sitt eget liv. For mange er nærhet til natur og sjø en kilde til mestring og verdighet, i kontrast til opplevelsen av trange, regulerte botilbud.

Et gjennomgående tema i samtalene var fraværet av krav til boevne. Kommunale botilbud stiller ofte krav til struktur og mestring, noe som kan ekskludere dem som har størst behov for hjelp. Når valget står mellom et tilbud som føles utrygt og tett på rusmiljøer – og en båt som gir frihet og kontroll – velger mange det siste. Dette er ikke bare et individuelt valg, men et signal om at dagens løsninger ikke treffer alle.

Prosjektet har gitt økt kunnskap om denne målgruppen og resultert i konkrete anbefalinger:

- Spredt bosetting for å unngå opphoping og uheldige bomiljøer.
- Rusfrie og skjermede botilbud som gir trygghet og verdighet.
- Regulert aksept av alternative boformer, med fokus på sikkerhet og forebygging.
- Etablering av oppsøkende team med tverrfaglig kompetanse, for å bygge relasjoner og gi tilpasset hjelp.
- Implementering av Housing First-modellen, som gir bolig først og tilpasset oppfølging der folk er.

Faglig refleksjon: Disse funnene bekrefter prinsippene i moderne boligsosialt arbeid: fleksibilitet, brukermedvirkning og relasjonsbasert tilnærming. Når kommunen tør å tenke nytt og tilpasse løsninger til ulike livssituasjoner, kan vi redusere utenforskap og skape bedre livskvalitet. Housing First gir et rammeverk for dette – men erfaringene fra feltarbeidet viser at suksess avhenger av mer enn modeller. Det handler om å være til stede, lytte og bygge tillit.

Erfaringer og læringspunkter

- Relasjonsbasert oppsøkende arbeid var avgjørende for å nå målgruppen.
- Tverrfaglig samarbeid med havnevesen ga tilgang og legitimitet.
- Brukermedvirkning økte treffsikkerheten i tiltak.
- Personvern og skepsis til registrering krevde varsomhet.

Utfordringer med å nå målgruppen:

Selv om mange av de kartlagte personene gir uttrykk for at de trives med båtlivet og opplever en form for frihet og ro, har prosjektet også avdekket betydelige utfordringer med å få tak i og

følge opp denne målgruppen. Personene som bor i alternative boformer, som båter, bruker mye tid og energi på å oppholde seg andre steder enn i selve båten. Dette kan skyldes flere faktorer, inkludert behovet for å unngå oppmerksomhet fra myndigheter, søken etter trygghet og ressurser, eller en generell skepsis til å bli registrert og fulgt opp av kommunen.

Denne dynamikken skaper en situasjon hvor det er vanskelig å etablere stabile relasjoner og gi kontinuerlig støtte. Selv om båtlivet gir en form for selvstendighet, kan det også innebære en konstant usikkerhet og en nomadisk livsstil som gjør det utfordrende å oppnå langsiktig stabilitet og trygghet. Dette understreker behovet for fleksible og tilpassede boligsosiale løsninger som ikke bare tar hensyn til preferansene for alternative boformer, men også adresserer de underliggende utfordringene med å nå og støtte denne målgruppen på en effektiv måte.

Videreføring

Erfaringene integreres i kommunens boligsosiale arbeid som læringspunkter. Halden kommune ønsker å jobbe etter Housing First modellen og er i oppstarten av dette arbeidet. Kommunens utfordringsbilde understreker behovet for fleksible boligsosiale modeller og spredt bosetting for å redusere stigmatisering og bedre bomiljøene.

Kilder:

- NOU 2020:16 – Levekår i byer
- Fafo (2022): Alle må bo
- Husbanken – Veileder for Housing First
- BOVEL – Bolig og velferdsforskning
- Halden Arbeiderblad 08.02.25 Leirplass og søppel på Tyska – må rydde opp (vedlagt)

